

Republica Moldova

Curtea Constituțională

H O T Ă R Î R E

pentru controlul constituționalității art. IV din Legea nr.186 din 15 iulie 2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative

nr. 13 din 14.06.2011

**În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:**

Valeria ȘTERBET	- președinte
Victor PUȘCAȘ	- judecător
Petru RAILEAN	- judecător-raportor
Elena SAFALERU	- judecător
Alexandru TĂNASE	- judecător

grefier – Dina Musteața, cu participarea avocatului parlamentar Tudor Lazăr, autorul sesizării, reprezentantului Parlamentului, Sergiu Bivol, reprezentanților Guvernului, Ana Vasilachi, Ion Ciochină, Julieta Popescu, Adrian Jucican, directorului general al Companiei Naționale de Asigurări în Medicină, Mircea Buga, călăuzindu-se de art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.a) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității art. IV din Legea nr.186 din 15 iulie 2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea avocatului parlamentar Tudor Lazăr, depusă la 21 ianuarie 2011, în conformitate cu prevederile art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin Decizia Curții Constituționale din 18 martie 2011 sesizarea a fost acceptată pentru examinare în fond.

Asupra problemei care face obiectul sesizării Curtea a dispus de punctele de vedere și materialele prezentate de Parlament, Președintele Republicii Moldova,

Guvern, ministerele: Economiei, Finanțelor, Sănătății, Justiției, Procuratura Generală, Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, Compania Națională de Asigurări în Medicină, Asociația obștească „Institutul pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului”.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor și explicațiile participanților la proces,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t :

1. Legea nr.190-XV din 8 mai 2003 cu privire la veterani¹ (în continuare – Legea cu privire la veterani) în capitolul III prevede măsurile de protecție socială a veteranilor de război, a invalizilor de război, a veteranilor muncii, a veteranilor serviciului militar, a veteranilor din organele afacerilor interne, a veteranilor sistemului penitenciar, a altor categorii de persoane care cad sub incidența acestei legi.

Potrivit art.14 alin.(1) lit.f), art.15 alin.(1) lit.f), art.16 alin.(1) lit.b) din lege, veteranii de război, invalizii de război, veteranii muncii au dreptul la asistență medicală în conformitate cu volumul asistenței medicale prevăzute de Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală (în continuare – Programul unic) și la asigurare cu medicamente specifice de bază a bolnavilor după stabilirea diagnosticului definitiv în caz de tuberculoză, boli psihice endogene, boli oncologice maligne, diabet zaharat și insipid, miastenie, nanism hipofizat, fenilchetonurie, stare după transplant renal, SIDA, sifilis, alcoolism, narcomanie și toxicomanie, conform programelor de stat prioritare.

Prin art. IV din Legea nr.186 din 15 iulie 2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative² (în continuare – Legea nr.186), în art.14 alin.(7), art.15 alin.(8) și art.16 alin.(5) din Legea cu privire la veterani textul „pentru veteranii angajați, inclusiv în sfera bugetară, vor fi suportate de întreprinderea, instituția sau organizația cu orice formă de proprietate, iar pentru veteranii pensionari, șomeri, invalizi neangajați – de la bugetul de stat” a fost substituit cu textul „pentru veteranii pensionari, șomeri care beneficiază de ajutorul de șomaj, invalizi neangajați vor fi suportate de la bugetul de stat”.

Astfel, conform prevederilor art.14 alin.(7), art.15 alin.(8) și art.16 alin.(5) din Legea cu privire la veterani, modificate prin art. IV din Legea nr.186, cheltuielile legate de acordarea, în cadrul asigurărilor obligatorii de asistență medicală, a prestațiilor prevăzute la art.14 alin.(1) lit. f), art.15 alin.(1) lit. f) și art.16 alin.(1) lit. b) din lege pentru veteranii pensionari, șomeri care beneficiază de ajutorul de șomaj, invalizi neangajați vor fi suportate de la bugetul de stat.

Contestînd revizuirea măsurilor de protecție socială a veteranilor, avocatul parlamentar solicită exercitarea controlului constituționalității art.IV din Legea nr.186, prin care s-a intervenit în textul art. 14 alin.(7), art.15 alin.(8) și art.16 alin.(5) din Legea cu privire la veterani.

Autorul sesizării consideră discriminatorii și neconforme cu art.16, art.47 și art.54 alin.(1) din Constituție prevederile art.IV din Legea nr.186, care disting

¹ M.O., 2003, nr.84-86, art.392

² M.O., 2010, nr.138-140, art.492

veteranii în angajați sau neangajați, ca urmare, cei angajați, inclusiv în sfera bugetară, nemaibeneficiind de facilități la acordarea de asistență medicală în conformitate cu volumul prevăzut de Programul unic și la asigurare cu medicamente de bază în cazul unor boli specificate în lege.

2. Raportînd prevederile art.IV din Legea nr.186 la dispozițiile constituționale și legale privind exercitarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale omului în domeniile ocrotirii sănătății, asistenței și protecției sociale, cheltuielilor publice și sistemului legal de impuneri, Curtea constată următoarele.

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea. Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului. Toți cetățenii sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială (art.15, art.16 din Constituție).

Prin dispozițiile constituționale ale art.47 statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Constituția stipulează cazurile în care intervine dreptul cetățenilor la asigurare: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe, celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Potrivit art.72 alin.(3) lit.j) din Constituție, regimul general privind protecția socială se reglementează prin lege organică.

Obligația fundamentală a statului privind garantarea dreptului fiecărui om la ocrotirea sănătății, la asistență și protecție socială își găsește reglementare detaliată în legislația națională.

3. În dezvoltarea dispozițiilor constituționale privind dreptul la asistență și protecție socială, Legea cu privire la veterani reglementează politica socială a statului pentru această categorie de persoane. Astfel, legea prevede asigurarea necesităților vitale ale veteranilor prin acordarea de drepturi și garanții, realizarea măsurilor care le garantează sănătatea și bunăstarea, asistența medicală, precum și serviciile sociale necesare; asigurarea cu pensii și indemnizații; acordarea alocațiilor de stat și a compensațiilor nominative în conformitate cu legislația în vigoare (art.3).

Potrivit Legii cu privire la veterani, protecția socială a veteranilor presupune realizarea unui sistem de măsuri pentru crearea condițiilor care le-ar asigura bunăstarea economică și confortul moral, le-ar acorda facilități suplimentare exprimate, în special, prin asistența medicală în conformitate cu volumul asistenței medicale prevăzute în Programul unic; asigurarea cu medicamente specifice de bază a bolnavilor după stabilirea diagnosticului definitiv în caz de tuberculoză, boli psihice endogene, boli oncologice maligne, diabet zaharat și insipid, miastenie, nanism hipofizat, fenilchetonurie, stare după transplant renal, SIDA, sifilis, alcoolism, narcomanie și toxicomanie, conform programelor de stat prioritare (art.13 lit.f), lit.g), art.14 alin.(1) lit.f), art.15

alin.(1) lit.f), art.16 alin.(1) lit.b)).

Finanțarea măsurilor de protecție socială a veteranilor prevăzute de lege se realizează de la bugetul de stat, bugetele unităților administrativ-teritoriale, bugetul asigurărilor sociale de stat, din contribuțiile patronilor, furnizorilor de servicii și din alte surse, a căror utilizare nu contravine legislației în vigoare (art.19).

4. Conform art.36 din Constituție, dreptul la ocrotirea sănătății este garantat; minimul asigurării medicale oferit de stat este gratuit; structura sistemului național de ocrotire a sănătății și mijloacele de protecție a sănătății fizice și mintale a persoanei se stabilesc potrivit legii organice.

Prin Legea ocrotirii sănătății nr.411 din 28 martie 1995³ cetățenilor Republicii Moldova, indiferent de veniturile proprii, li se oferă posibilitatea de a beneficia de asistență medicală oportună și calitativă în cadrul sistemului asigurării obligatorii de asistență medicală. Persoanele care și-au pierdut locul de muncă și câștigul au dreptul garantat de stat la minimul asigurării medicale gratuite pentru susținerea sănătății lor și a sănătății celor întreținuți de ele.

Conform dispozițiilor generale ale Legii nr.1585 din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală⁴ (în continuare – Legea nr.1585), asigurarea obligatorie de asistență medicală constă în garantarea de către stat a unui sistem autonom de protecție financiară a populației în domeniul ocrotirii sănătății prin constituirea, pe principii de solidaritate, din contul primelor de asigurare, a unor fonduri bănești destinate pentru acoperirea cheltuielilor de tratare a stărilor condiționate de survenirea evenimentelor asigurate (maladie sau afecțiuni).

Obiect al asigurării obligatorii de asistență medicală este riscul asigurat, legat de cheltuielile pentru acordarea volumului necesar de asistență medicală și farmaceutică, prevăzută în Programul unic, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1387 din 10 decembrie 2007⁵.

Potrivit principiilor de organizare a asigurării obligatorii de asistență medicală, consacrat prin Legea nr.1585, statul organizează și garantează sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală bazat pe aceleași norme de drept; tuturor participanților la sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală (plătitori de prime de asigurare obligatorie de asistență medicală, prestatori de servicii medicale și beneficiari de asistență medicală) li se asigură un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege; plătitorii primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală achită contribuțiile respective în funcție de venit, iar persoanele asigurate beneficiază de asistență medicală în funcție de necesități; persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, iar drepturile de asigurări medicale se exercită corelativ cu îndeplinirea obligațiilor; fondurile de asigurări medicale se constituie pe baza primelor de asigurare achitate de către plătitorii stabiliți de legislație ș.a.

Pentru persoanele neangajate cu domiciliul în Republica Moldova și aflate

³ M.O., 1995, nr.34, art.373

⁴ M.O., 1998, nr.38-39, art.280

⁵ M.O., 2007, nr.198-202, art.1443

la evidența instituțiilor abilitate ale Republicii Moldova, în special invalizi, pensionari, șomeri care beneficiază de ajutorul de șomaj etc., calitatea de asigurat o are Guvernul; asigurarea obligatorie de asistență medicală a acestor persoane se realizează de la bugetul de stat (art.4 alin.(4), art.5 alin.(3) din Legea nr.1585).

Asigurarea obligatorie de asistență medicală a persoanelor angajate se efectuează din contul mijloacelor angajatorilor și ale salariaților, iar achitarea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală a populației angajate se face din contul contribuțiilor angajatorului și angajatului (art.5 alin.(2), art.17 alin.(5) din Legea nr.1585).

5. Potrivit stipulațiilor anterioare ale Legii cu privire la veterani, modificate prin art.IV din Legea nr.186, cheltuielile legate de acordarea prestațiilor medicale pentru veteranii angajați erau suportate de angajatori.

După cum rezultă din stenograma dezbaterilor parlamentare asupra Legii nr.186, prin amendamentele propuse la Legea cu privire la veterani s-a urmărit eliminarea din legislație a discrepanțelor privind achitarea, evidența și controlul asupra achitării primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală.

Curtea menționează că orice stipulație referitoare la atribuirea la bugetul de stat a cheltuielilor legate de acordarea, în cadrul asigurărilor obligatorii de asistență medicală, a prestațiilor medicale trebuie să coreleze cu prevederile constituționale și cele ale legislației speciale în domeniile ocrotirii sănătății și asigurării obligatorii de asistență medicală.

Conform Legii Supreme, orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună credință, fără să încalce drepturile și libertățile altora; cetățenii au obligația să contribuie, prin impozite și prin taxe, la cheltuielile publice. Sistemul legal de impuneri trebuie să asigure așezarea justă a sarcinilor fiscale. Orice alte prestații sînt interzise, în afara celor stabilite prin lege (art.55, art.58).

Curtea constată că prin modificările operate prevederile art.14 alin.(7), art.15 alin.(8), art.16 alin.(5) din Legea cu privire la veterani au fost aduse în conformitate cu Constituția, cu legislația în domeniul ocrotirii sănătății și asigurării obligatorii de asistență medicală.

Potrivit principiului solidarității sociale, orice persoană aptă de muncă are obligația de a contribui la asigurarea socială a celor inapți, inclusiv prin achitarea din salariu și din alte venituri a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală. Acoperirea din contul întreprinderii, instituției sau organizației cu orice formă de proprietate a cheltuielilor legate de acordarea, în cadrul asigurărilor obligatorii de asistență medicală, veteranilor angajați, inclusiv în sfera bugetară, a prestațiilor medicale conform Programului unic, programelor de stat prioritare ar fi în contradicție cu principiul constituțional privind statul de drept, conform căruia drepturile și libertățile omului, dreptatea reprezintă valori supreme și sînt garantate (art.1 alin.(3)), cu dispozițiile constituționale privind atribuțiile de bază ale Parlamentului de interpretare a legilor și asigurare a unității reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării (art.66 lit.c)), cu principiile legale de funcționare a sistemului asigurării obligatorii de asistență medicală ale egalității, solidarității, obligativității, contributivității ș.a.

Curtea apreciază ca nefondată concluzia autorului sesizării că prin Legea nr.186 a fost restrâns dreptul veteranilor la asistență medicală și la asigurare cu medicamente specifice de bază conform Programului unic și programelor de stat prioritare, întrucât dreptul oricărei persoane, inclusiv al veteranilor, la asistență medicală este garantat de Constituție și legislația națională.

Modificările operate prin Legea nr.186 în art.14 alin.(7), art.15 alin.(8) și art.16 alin.(5) din Legea cu privire la veterani, modificări ce atrag după sine achitarea de către veteranii angajați a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, după cum prevede art.17 din Legea nr.1585, potrivit căruia primele de asigurare sînt achitate de către angajator și angajat, nu aduc atingere dreptului constituțional al veteranilor angajați la asistență, inclusiv medicală, și protecție socială.

Curtea nu poate reține argumentul autorului sesizării despre suprimarea, prin Legea nr.186, a unui drept legal dobîndit, or, prin efectele prevederilor art.IV din Legea nr.186, persoanele asigurate au fost puse în condiții egale, în conformitate cu art.16 din Constituție și cu principiile de organizare și funcționare a sistemului asigurării obligatorii de asistență medicală.

Avînd în vedere cele expuse, Curtea constată că art.IV din Legea nr.186, prin care în art.14 alin.(7), art.15 alin.(8) și art.16 alin.(5) din Legea cu privire la veterani nr.190-XV din 8 mai 2003 textul „pentru veteranii angajați, inclusiv în sfera bugetară, vor fi suportate de întreprinderea, instituția sau organizația cu orice formă de proprietate, iar pentru veteranii pensionari, șomeri, invalizi neangajați – de la bugetul de stat” a fost substituit cu textul „pentru veteranii pensionari, șomeri care beneficiază de ajutorul de șomaj, invalizi neangajați vor fi suportate de la bugetul de stat”, nu contravine art.16, art.47 și art.54 alin.(1) din Constituție.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.62 lit.a) și art.68 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E :

1. Se recunoaște drept constituțional articolul IV din Legea nr.186 din 15 iulie 2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

2. Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în „*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*”.

Președinte

Valeria ȘTERBEȚ

*Chișinău,
14 iunie 2011, nr.13
Dosarul nr. 2a/2011*